

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispytatio LXXXII. De actu imperante & imperato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

IX.
Idem alius
videtur se-
mul præcipi
posse, & pro-
hiberi.

Objicies quartò contra id quod in fine sectio-
nis præcedentis, in tertiâ confirmatione diximus,
non posse scilicet eundem actum à Deo simul
prohiberi & imperari; hoc siquidem videtur fal-
sum, si quis namque auditionem Sacri in die festo
præceptam, ad malum finem ordinet, auditio illa
simul præcipitur & prohibetur, placet Deo &

displicet ergo. Respondetur, auditionem Sacri in
hoc casu non prohiberi, sed tantum malam illam
intentionem, qua is ad sinistram illam finem or-
dinat: hanc inquam, prohibet Deus, illam verò
præcipit; cum enim hæc sint realiter distincta,
potest super unum cadere præceptum, super aliud
prohibitio, sicque cessat difficultas.

Nunquam
supra idem
indivisi-
bile
causæ præ-
ceptum & pro-
hibitum.

DISPUTATIO LXXXII.

De actu imperante & imperato.

POTENTIIS, inquit sanctus Thomas, utimur cum volumus: ea quippe
est vis voluntatis, id in reliquis animæ facultates, quibus veluti regina
præest, imperium, ut eas semper sibi habeat obnoxias, debitumque illi præsent
obsequium; quas proinde voluntas juxta naturam cujusque & indolem suo arbi-
tratu regit, & pro voluntate ad agendum applicat. Quamvis autem ei subsint
universæ, illique pareant, non tamen equali omnes gradu, sed quo præstantiores,
perfectioresque sunt potentia, eò magis; quò imperfectiores, minus illi obtemperant.
Vnde facultates vegetativæ minus subjiciuntur voluntati quàm sensitivæ, hæ
minus quàm intellectus, ut jam breviter ostendam.

SECTIO PRIMA.

An & quomodo alias animæ potentias
moveat voluntas.

I.
Et sibi, &
aliarum fa-
cultatum
est modera-
trix volun-
tas.

In homine, ut dixi, principis in-
star regnat, omniaque administrat
voluntas: ei manus, ei pedes, ei
lingua, ei partes omnes & poten-
tiæ dicto, ut ita dicam, audientes
sunt, ejusque nutu moventur & quiescunt. Nec
ceteras tantum facultates, sed quod in principe
maximè est optandum, se sibi voluntas habet
subjectam, non aliarum magis moderatrix quàm
sua: hinc in quamcumque se vult partem pro ar-
bitrio inflectit, suoque ipsa subjacet imperio.
Quo pacto ergo aliis animæ potentiis præsit, do-
minatamque in eas exercent, hac & sequente se-
ctione declarabitur: qua ratione autem suam in se
exercent potestatem, atque imperet sibi, quæ præ-
cipua est hujus loci difficultas, tota reliqua dispu-
tatione ostendetur.

II.
Potentia
vegetativæ
quomodo
subjiciuntur
voluntati.

Ut ab imperfectioribus incipiam, potentia
vegetativæ, quæ à quibusdam vocantur naturales,
immediatè non subjiciuntur voluntati, sed tantum
mediatè, quòd scilicet in potestate voluntatis sit,
iis applicare vel non applicare materiam, hac ve-
rò applicatâ, velit nolit voluntas, operantur, &
functiones suas exercent. Hinc etiam motus
membrorum, qui potentias vegetativas conse-
quuntur, ut pulsus cordis, & magna ex parte res-
piratio, non subduntur voluntati.

III.
Quodnam
sit volunta-
tis in po-
tentias ex-
ternas im-
perium.

Potentia etiam sensitivæ in hoc conveniunt
cum vegetativis, quòd non immediatè voluntatis
imperio subjacent, sed remotè solummodò, nempe
quoad applicationem organi, vel objecti: his
ergo debitè applicatis, impedire non potest vo-

luntas oculum exempli gratiâ ne videat, aurem ne
audiat, &c. Potest tamen voluntas mentem aliò
avocare, & interni similiter sensus attentionem
impedire, & hoc pacto vehemente distractione,
sensus externos, etiam debitè applicatos, ab ob-
jecti propositi perceptione impedire; & in hoc
magis subjiciuntur voluntati, quàm potentia ve-
getativæ.

Jam verò quoad appetitum, licet motus illius
subitanei, & qui à ratione præveniri nequeunt,
non subdantur voluntati, sicut nec illi, qui merè
ex dispositione corporis proveniunt, & vocantur
motus carnis, multi tamen ad apprehensionem,
seu imaginationem impedibilem, ut aiunt, se-
quuntur, & hi in nostrâ potestate sunt, atque ita
subduntur voluntati, ut ab illâ & excitari possint,
& reprimi. Hinc Aristoteles 1. Politicorum cap. 3.
docet appetitum subjici voluntati, seu rationi,
non despoticè, sed politicè, seu non instar mancipii,
sed civis, ita nimirum ut nec omnia ejus opera-
tio arbitrio voluntatis fiat, nec quævis etiam vo-
luntatis imperio statim cesset.

Quamvis autem appetitum ad varios actus mo-
vere possit voluntas, non tamen excitare eos pos-
test immediatè, sed tantum mediâ imaginatione,
seu materiali apprehensione objecti; omnis nam-
que potentia, ut operetur, proportionatam sibi
habere debet cognitionem. Unde sicut voluntas,
ut in operationem prodeat, habere debet actum
aliquem intellectus, seu spirituales propositionem
objecti; ita appetitus, utpote potentia ma-
terialis, materialem requirit objecti propositionem,
sine qua agere omnino non potest, ut re-
ctè ostendit Valquez Disp. 37. cap. 2. contra Me-
dicinam hic, q. 9. art. 2. & alios quosdam Thomis-
tas, asserentes posse appetitum immediatè mo-
veri à voluntate, nullâ sensus cognitione præce-
dente.

Quod

IV.
Motus app-
etitus sensiti-
vi frequen-
ter non sub-
duntur vo-
luntati.

V.
Voluntatem
movet im-
mediatè ap-
petitum, sed
mediâ ima-
ginatione.

VI. Quo modo imaginatio subditur voluntati.

Cur imaginatio sepe non obediat voluntati.

Quod de appetitu diximus, idem dici debet de imaginatione, nempe licet in plurimis ejus actibus subdit voluntati, sepe nihilominus, vel propter indispositionem corporis, vel objecti improprietatem, ad quod ob suam imperfectionem, ac debilitatem, & summam objecti sublimitatem, assurgere non potest, voluntati non obedit. Sic, quantumvis imperet voluntas, non potest imaginatio Angelum, aut rem aliam spirituales repræsentare. Frequenter etiam passione aliqua vehementer abrepta, voluntate nequicquam reclamante, transversa fertur, nec nisi ægrè tandem ejus imperio reducitur ad officium.

SECTIO SECUNDA.

An, & ad quos actus voluntas movere possit intellectum.

I. Omnes intellectus a seipso imperare nequit voluntati.

AD intellectum denique quod atinet, licet ut jam ostendam, plurimi ejus actus voluntatis imperio subdant, ad omnem tamen intellectus operationem movere eum non potest: cum namque voluntas, non nisi per actum aliquem suum moveat, seu imperet, & omnem actum voluntatis præcedere necessarîo debeat actus intellectus, certum est voluntatem hunc actum imperare non posse. Prima itaque cogitatio, in omni negotio, ut rectè S. Thomas, pendere nequit à voluntate, cum apprehensionem, saltem aliquam præcedere necesse sit, quæ excitet voluntatem, quippe quæ, cæca cum sit, nisi facem præferente intellectu, operari non potest, alioquin ferretur in incognitum.

Prima cogitatio non cadit sub imperium voluntatis.

II. Omnis apprehensio simplex non est in potestate voluntatis.

Prima itaque omnium apprehensio non est in potestate voluntatis, naturaliter siquidem, imò necessarîo sequitur ad operationes sensuum; quod enim videt quis, quod audit, quod alio quocumque sensu percipit, non potest non apprehendere per intellectum. Est tamen in potestate voluntatis, ut primam apprehensionem interdum mutet, & aliam illius loco substituat, ut ostendit in Logica, Disp. sexta, sect. secunda, ubi propter hoc dixi simplicem apprehensionem spectare ad logicam, & esse illius regulis dirigibilem, quod latius ibi est explicatum. Et in hoc magis subditur voluntati apprehensio, quam actus sensuum; in sensibus namque efficere nequit voluntas, ut actus mutant, ut scilicet oculus hoc numero actu visionis relicto, alium ei sufficiat, & sic de reliquis.

Magis subest voluntati apprehensio, quam operationes sensuum.

III. Majus multo est voluntatis imperium, quam in aliis potentias.

Quoad assensum verò, seu actum judicii, multo magis subest intellectus imperio voluntatis. Unde quantumvis, si objectum per apprehensionem propositum clarum sit, & evidens, cohibere intellectum voluntas nequeat, quo minus prodeat in actum, & veritati illi assensum præbeat, ut dixi Disp. 47. Log. sect. 8. num. 4. ubi tamen veritas proposita non est clara & evidens, efficere arbitrari potest voluntas, ut intellectus, vel unam partem amplectatur, vel alteram, imò ut abjecta interdum opinione probabiliori, minus probabiliter adhæreat, in rebus præsertim practicis, sicque voluntatis potest utriusque partem propelli. Aliquando etiam, ubi veritas est clara & evidens, licet ab omni assensu, ut dictum est, cohibere nequeat voluntas intellectum, efficere nihilominus potest, ut actus mutet, & concessis præmissis, nunc directam conclusionem inferat, nunc indirectam, ut in Logica ostendi Disp. illa 6. sect. 2. n. 3. Quæ omnia clarissime declarat S. Th. hic, q. 9. & 17.

Efficere frequenter potest voluntas, ut intellectus mutet assensum.

Quod si quis detum inquirat, quo pacto voluntas facultates reliquias ad agendum applicet: imprimis non id facit per physicum influxum, efficienter scilicet cum iis ad earum operationes concurrente, ut volunt recentiores aliqui apud Vasquez hic, Disp. 34. cap. tertio, singula enim potentia virtutem sufficientem in se habent; unde superfluum foret hujuscemodi concursus voluntatis. Aliis ergo dicendi modis omissis, dicendum voluntatem cæteras potentias movere eo ipso quod vult ut agant, ex quo imperio voluntatis fit, ut omni alio influxu secluso operentur, ob naturalem scilicet sympathiam, & potestatem quam in ipsas habet voluntas, summamque ipsarum cum eâ connexionem, & in eadem animâ radicationem. Ad quam rem apposîtè S. Augustinus libro octavo Confessionum cap. 9. *Voluntas*, inquit, *in tantum imperat, in quantum vult*, &c.

IV. Modus quo voluntas, facultates cæteras ad agendum applicat.

Voluntas in aliarum potentiarum actus physice non influat.

SECTIO TERTIA.

Verum unus actus voluntatis imperare possit alium.

PRIMA sententia affirmat non posse voluntatem per unum actum suum imperare sibi alium efficaciter, sed ineffaciter tantum; per actum quippe imperantem aiant sublatum iri libertatem: ita Lorea in appendice, Disp. 45. & alii ut latius dicetur numero tertio & quarto.

Existimo nihilominus posse voluntatem per unum actum imperare sibi alium efficaciter, imò & actum imperatum esse subinde perfectiorem imperante: sic non solum ex affectu charitatis potest quis imperare actum humilitatis, vel temperantia, sed ex affectu misericordie erga proximum potest sibi imperare actum religionis, vel charitatis. Nec in hoc peculiaris esse videtur difficultas, si rectè intelligantur termini: unum quippe actum imperare alium, nihil est aliud, quam efficaciter ad illum determinare; hoc autem non videtur dubium quin præstare possit voluntas, posito enim quod efficaciter velit actum aliquem voluntatis, vult eum absolute elicere, ergo elicit; ipso facto namque quod eum non eliciat, si sit in illius potestate, liberè omittit, ergo vult eum efficaciter, & non vult, quæ sunt contradictoria.

I. Negam aliquid quod possit imperare sibi alium.

II. Potest voluntas per unum actum imperare sibi alium.

Quid sit unum actum imperare alium.

Vasquez hic, d. 51. cap. 5. Coninck Disp. 3. de actibus dub. 10. & alii nonnulli opinantur, non posse voluntatem imperare sibi actum voluntatis efficaciter, & immediatè, sed ad summum ineffaciter & mediatè, movendo scilicet intellectum ad indagandas rationes, quibus moveatur voluntas ad volendum objectum; seu ad talem vel talem actum elicendum.

III. Opinatio negat posse voluntatem imperare sibi alium immediate.

Ratio eorum est: sequeretur enim, inquit, actum imperatum non esse liberum, cum stante actu imperante, eo modo quo nos cum ponimus, non possit actus imperatus non sequi: hoc autem videtur inconveniens; sic enim quis actus imperatus alicujus virtutis amitteret suam honestatem, cum amittat libertatem. Imò ulterius, inquit, sequitur imperantem sibi actum contritionis, vel amoris Dei super omnia ex affectu beatitudinis & justificationis, reddere se ipso facto impotentem ad ejusmodi actum debitè elicendum, actus enim amoris vel contritionis necessarius, non sufficit ad justificationem, sed solus liber.

IV. Ratio auctoritatis hujus sententia est, quia putant sublatum iri libertatem.

V.
Varius modis
actus aliquis
dici potest
liber.

VI.
Quamvis
posito actu
imperante,
non potest
non sequi
actus aliquis
imperatus,
non tamen
est necessa-
rium ut hic
numero a-
ctus ponat-
ur, sed alius
valde di-
versus.

Actus impe-
ratus potest
etiam esse
meritorius.

VII.
Hac ratione
Christi ad
moriendum
liberius sus-
ficiens suis
ad meritum.

Libertus
physica &
moralis.

VIII.
Si actus im-
perans, om-
nes omnino
circumstan-
tias deter-
minaret,
actus impe-
ratus non
esset liber.

IX.
Si solum ve-
lit actus im-
perans im-
peratum im-
determinatè
quoad tem-
pus, potest
hic esse liber.

Idem est de
efficace in-
tentione fi-
ni.

Ad solutionem notandum variis modis posse actum imperatum esse liberum: primum extrinsecè seu denominativè & participativè ab actu imperante: hoc ergo modo actus imperatus voluntatis est liber, id enim nihil aliud est, quam hunc actum sequi ad determinationem alterius actus qui est liber, quo etiam modo actus intellectus inò actus etiam externi, ad internum voluntatis actum secuti, sunt denominativè liberi.

Secundò actus aliquis imperatus est liber, quando licet (ut hic contingit) non sit liberum voluntati,posito actu imperante, de actu amoris v. g. eliciendo, non eum elicere, potest tamen hic actus in particulari esse liber, quatenus scilicet, quantumvis ponatur actus imperans, potest voluntas non solum hunc numero actum præ alio simili elicere, sed etiam valde diversum secundum intensiorem, objecta diversa, & alias huiusmodi circumstantias: actus namque imperans amorem Dei, solum tendit in genere, sicque quocumque amore posito, satis sit illius imperio, cum non solum multi sint actus amoris possibiles, sed etiam inter se diversissimi. Unde poterit actus amoris imperatus non tantum esse liber, sed meritorius, licet, stante actu imperante non possit non sequi aliquis actus amoris pro instanti vel tempore, quo est imperium.

Hoc modo in tractatu de Incarnatione dixi Christi libertatem sufficienter ad meritum salvari, cum hac ratione non solum in ipsius potestate fuerit mori hac vel illà horâ, in hac vel illà cruce, quod sufficit ad libertatem purè physicam, sed liber erat ad moriendum per talia vel talia tormenta, graviora scilicet vel minus gravia, in loco obscuro vel celebri, unde major oriretur mortis ignominia, ex hoc vel illo motivo, & alia huiusmodi, quæ dici solet libertas in genere moris: licet ut ibidem dixi, secundum hunc modum procedendi non fuerit liber Christus ad non moriendum simpliciter; circumstantiæ tamen proximè posite multum faciunt ad æstimationem moralem, & consequenter abundè sufficiunt ad meritum.

Si tamen omnes omnino mortis circumstantiæ fuissent determinatæ, non fuisset liber Christus secundum hunc modum libertatem ejus defendendi, nec morali libertate nec physicâ. Quod idem hic contingeret in actu imperato respectu imperantis, nec aliâ ratione esset in hoc casu actus ille liber pro tempore quo illum sic intendit actus imperans, quam extrinsecè, modo supra explicato num. 5. Imò ulterius addidi tractatu illo de Incarnatione, probabile esse potuisse Christum hic in viâ mereri per actus amoris Dei beatificos, seu ortos ex visione beatâ, cum licet non potuerit non amare Deum, in ipsius tamen potestate esset, diversos & inæquales actus amoris circa illum elicere.

Dixi, pro tempore quo actus imperans vult illum actum elici; si enim solum cum imperet indeterminate quoad tempus seu pro aliquo instanti intra tale tempus, non obstante actu imperante est liber actus imperatus elicitus quocumque instanti illius durationis, excepto ultimo. Quod idem est de intentione efficaci finis respectu electionis mediæ, etiam unici, si intentio non sit determinata pro certo instanti, sed tantum pro tempore aliquo indeterminate; tunc enim electio, etiam talis mediæ, est libera quovis instanti illius temporis, excepto ultimo, si eodumque electionem quis differat. Et per hæc patet ad objectionem supra factam.

Dicunt aliqui, actum imperatum amoris, in circumstantiâ actus amorem imperantis, non solum esse liberum quoad circumstantias, sed etiam quoad substantiam, ita ut simpliciter possit tunc voluntas omnino non amare, non inquant, est in potestate voluntatis tollere vel impedire ne ponatur imperium.

Sed contra: hoc enim non sufficit ut possit quis immediatè non elicere actum amoris, seu non amare, sed tantum mediatè, tollendo scilicet, vel impediendo causam ad amorem necessitantem, qua stante non sequi amor non potest. Unde in hoc casu solum est libera voluntas ad non amandum mediatè, immediatè autem & simpliciter necessitata. Qui plura de actu imperante & imperato videre cupit, adeat P. Oviedo, qui hic Contro. nonâ fulsime hac de re disputat.

SECTIO QUARTA.

An actus internus imperatus bonitatem, aut malitiam sumat ab imperante.

Hi itaque positis, existimo cum S. Thoma hic q. 18. art. 4. & q. 19. art. 2. ad primum Cajet. q. 18. art. 6. & Thomistis communiter, Salas, Tannero & aliis, posse actum internum imperatum desumere bonitatem vel malitiam ab actu imperante. Ratio est, quia actus externus imperatus redditur honestus vel inhonestus ab actu interno, à quo imperatur; ergo & actus internus, cum non minus per eum dirigatur ad finem actus imperantis, quam externus. Nec refert actum internum imperatum habere aliquam libertatem distinctam ab actu imperante, quam non habet externus; cum enim hoc non impediat, quo minus ordinetur ad finem actus imperantis, non etiam impediet, quo minus ab eodem hauriat bonitatem illius finis, licet hoc habeat supra actum externum, quod ob libertatem quam continet, & peculiarem modum tendendi proprium, superaddere ulterius possit bonitatem suam, ut eum ex actu amoris Dei imperante elicit quis actum misericordiz.

Dices cum Vasquez, qui Disp. 51. cap. 4. contrarium tenet, hinc sequi, actum non naturalem tantum, sed etiam in entitate supernaturalem posse vitari, & reddi malum: quidni enim habens quis principia omnia ad actum supernaturalem eliciendum requisita poterit eum per actum ex fine vel circumstantiâ malum imperare, quod si fiat, actus secundum nos erit malus, ergo & actus supernaturalis dilectionis Dei esse potest malus, saltem venialiter, ut si quis cum vel indebito tempore elicere vellet, aut cum nocumento valetudinis &c.

Respondent aliqui, actum illum dilectionis fore quidem venialiter malum, non tamen supernaturalem; sicut enim, inquit, habitus fidei non concurrat ad actum falsum, ita nec habitus charitatis ad actum malum; charitas enim non agit perperam. Quod etiam suo modo de aliis similiter virtutibus infusus dici potest.

Secundò tamen Respondeo, actum etiam supernaturalem virtutum infusarum (saltem si actum dilectionis Dei excipias) vitari posse. Hæc videtur mens Sancti Augustini expressè affirmantis homines ex vanis interdum motibus fieri Christianos, & ratio

X.
Etiam si
actu im-
perante vo-
luntas ali-
quis actu im-
peratum est
liberum.

XI.
Quamvis
per se illi
imperans,
actus impe-
ratus est
liberum
mediatè.

I.
Actus inter-
nus imperatus
potest boni-
tatem vel
malitiam
desumere ab
actu imperante.

Actus tamen
hic imperatus,
ob liber-
tatem quam
in se habet,
superaddit
aliam boni-
tatem, sui
propriam.

II.
Obicit, hinc
sequi posse
actum super-
naturalem,
imò etiam
actum amo-
ris Dei veni-
aliter, & red-
di malum,
saltem veni-
aliter.

III.
Dicunt non-
nulli actum
illum amari
Dei non fore
supernaturalem.

IV.
Nil valet
quod modo
actus super-
naturales
virtutum
infusarum
vitari possunt.

& ratio est, quia si habeat quis principia omnia actus supernaturalis, cur non poterit illum elicere. Quod verò opponunt aliqui Sanctum Augustinum contrarium opinari, dum aliquando ait nunquam accidere, ut aliquis verè fiat Christianus ex motivis vanis; hoc inquam non obstat, solum enim ait, id ut plurimum non contingere, ut patet ex loco paulò ante allato, ubi expressè id subinde evenire asserit. Vel fortè dici posset Sanctum Augustinum non omnem conversionem ad Christianam fidem negare fieri posse ex motivis vanis, sed solum prout disponit ad charitatem & veram iustitiam.

Mens hæc in parte S. Augustini.

V. Positne actus dilectionis Dei super omnia vitari.

Dixi saltem si dilectionem Dei excipias; actus enim dilectionis Dei super omnia non potest vitari, præcipuè mortaliter, cum impossibile sit ut simul quis habeat efficacem voluntatem Deum in nullo omninò graviter offendendi, quod importat actus dilectionis Dei super omnia, & tamen simul velit aliquid, quod ei graviter displiceat. Imò si eòusque perveniat actus dilectionis, atque ita sit super omnia, ut affectum etiam ad levem offensam excludat, non poterit actus ille vitari, vel venialiter; uterque siquidem ex his actibus sibi contradiceret, si vitaretur primus mortaliter, secundus etiam venialiter. Si verò actus dilectionis non sit ad eò perfectus poterit vitari, ut cum S. Thoma q. 2. de malo art. 4. ad secundum docet Sotus lib. 1. de naturâ & gratiâ cap. 22. Salas hic d. 3. lect. 12. & multi ex recentioribus, ut si quis exercere vellet actum amoris Dei, quando impediret opus quod habet obligationem aliquam faciendi, vel cum nocumento valetudinis, &c. juxta dicta superius.

Aliguis actus amoris Dei potest vitari venialiter.

SECTIO QUINTA.

Uterius declaratur quomodo actus imperatus bonitatem aut malitiam sumere possit ab imperante.

I. Obi. Sequi confessionem Sacramentalem frequenter, in personis etiâ devotis esse invalidam.

OBIECTIS: Si possit actus internus voluntatis imperatus vitari ab imperante, sequitur si persona aliqua ex motivo venialiter malo, ut ex fine aliquo humano, placendi scilicet confessario accederet ad Sacramentum pœnitentiæ, sequitur inquam, confessionem fore invalidam, & consequenter personam illam peccataram mortaliter, cum dolor, qui est essentialis pars Sacramenti, vitaretur; hoc autem mirum videtur, hujusmodi quippe motivum in personas etiam devotas facillè potest irreperere.

Respondetur primò moraliter loquendo nunquam contingere, ut toto tempore quo examinatur conscientia; dolorem quis excitet ex hoc solum motivo: quod si alium de peccatis habuerit dolorem, sufficit ad valorem & fructum Sacramenti. Excusantur etiam frequenter eiusmodi personæ à peccato ratione ignorantie & inadvertentiæ. Secundò tamen responderi posset, etsi admittatur, ut admittunt plurimi, actum supernaturalem posse vitari extrinsecè, & hoc pacto reddi malum, non sequi si dolor ille procedat ex prædicto motivo, & reddatur venialiter malus, confessionem fore invalidam; cum adhuc dolor ex suppositione maneat supernaturalis; & consequenter pars sufficiens Sacramenti, imò & sufficiens ad fructum eius percipiendum: sicut enim peccatum veniale in ipsâ confessione commissum non impedit valorem nec fructum Sacramenti pœnitentiæ, ita non videtur impedire quod dolor qui est pars illius vitetur, & reddatur venialiter malus: quemadmodum non esset invalidum Sacramentum Baptismi, si Sacerdos baptizaret simoniacè.

II. Resp. hunc casum moraliter loquendo nunquam contingere.

Non omnis actus malus reddit sacramentum pœnitentiæ invalidum.

Potest itaque voluntas, non ineffaciter tantum, sed efficaciter imperare alium actum internum voluntatis, nec mediatè tantum, movendo scilicet intellectum, ut rationes investiget, quibus inducatur paulatim ad tale vel tale objectum amplectendum, sed etiam immediatè, ita ut refragari nequeat voluntas, quo minùs ejusmodi actum eodem & tempore eliciat; quo imperatur.

III. Voluntas non mediatè tantum, sed etiâ immediatè potest imperare sibi.

Licet verò actus ille sit supernaturalis, Deus tamen per auxilium supernaturale ad illum cum omnibus circumstantiis non concurrat, sed merè secundum speciem, ut aiunt, seu prout est tendentia in tale objectum, in hoc autem adhuc nulla continetur malitia. Quod verò scet præcedente obiectebatur, Charitas non agit perperam: Respondetur, quantum est ex se non agere perperam, posse tamen per accidens, & ex abusu nostræ voluntatis, sicut & contingit fidei, dum quis ex malitiâ voluntatis, occasione alicujus actus fidei in desperationem prorumpit, vel odium Dei.

IV. Quo pacto Deus ad hujusmodi actum concurrat.

Hic tandem ad hanc disputationem concludendam observo, etsi quando ex fine malo unus actus imperat alium, aliquid malitiæ in actum imperatum derivetur ab imperante, posse nihilominus interdum actum bonum ab actu malo imperari. Ponamus exempli gratiâ Deum Petro prohibere ne per imperium reflexum, actum misericordiæ erga pauperem eliciat, si Petrus per hujusmodi imperium actum illum misericordiæ eliciat, hic actus est bonus, quia nec in se quidquam habet malitiæ, ut suppono, nec a Deo prohibetur, sed solum prohibetur imperium illud reflexum, ex quo procedit: unde imperium illud est malum, utpote prohibitum, actus verò misericordiæ bonus.

V. Potest interdum actus bonus imperari ab actu malo.

